

VERDE DE JAPCA

Doctor în științe fizico-matematice **Iulia MALCOCI**

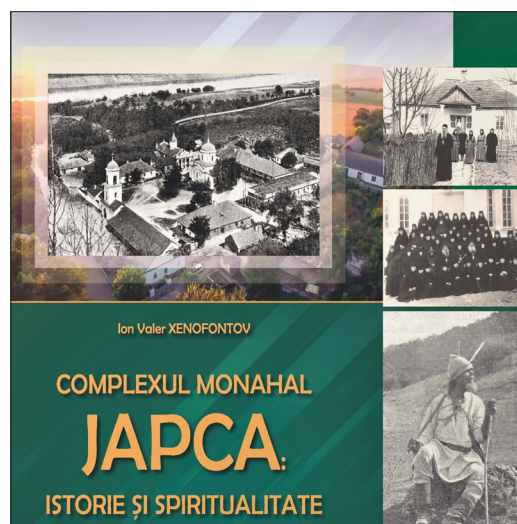
E-mail: iumalcoci@yahoo.com

În acest an a văzut lumina tiparului cea de-a doua ediție a volumului *Complexul monahal JAPCA: istorie și spiritualitate* [1], avându-l în calitate de autor pe doctorul în istorie Ion Valer Xenofontov. La 4 noiembrie curent, în cadrul unei seri duhovnicești de la Biserica „Întâmpinarea Domnului” (sfințită la 24 august 1880) a Universității de Stat din Moldova, autorul lucrării a relatat despre Mănăstirea Japca, care în timpul prigoanei sovietice a fost o adevărată cetate de rezistență. La acest eveniment au participat enoriașii interesați de istoria creștinismului, cercetători științifici și fețe bisericești, precum și directorul Editurii „Lexon-Prim”, Eduard Potângă.

Monografia include informații despre Mănăstirea Japca de la începuturi până în prezent, autorul adunând, timp de 10 ani, date inedite atât din Arhiva Națională a Republicii Moldova, Arhiva Organizațiilor Social-Politice a Republicii Moldova, Arhiva curentă a Mitropoliei Chișinăului și Întregii Moldove, Arhiva curentă a Mănăstirii Japca, cât și din biblioteca mănăstirii, din mărturisirile slujitorilor acestui lăcaș monahal. Cartea conține numeroase documente, mărturii ale unor evenimente din viața celor care au rezistat vitregiilor timpului, precum și „portrete ale diriguitorilor comunității monahale, ctitorilor, binefăcătorilor și credincioșilor sfântului așezământ”. Plasată pe malul drept al fluviului Nistru, Mănăstirea Japca este „singurul complex monastic din spațiul pruto-nistean care funcționează neîntrerupt de la înființare”.

Parohul-administrator al Bisericii „Întâmpinarea Domnului”, protoiereul Octavian Moșin, în *Cuvântul-înainte* la această monografie a punctat: „În ultimele trei decenii asistăm la un amplu proces de restaurare ale vechilor vetre monahale din spațiul pruto-nistean. Zeci de edificii sacre au fost scoase din ruine, alături de ele s-au ridicat altele noi, ceea ce reprezintă o vie mărturie a unui fenomen de renaștere spirituală” (p. 17). Citind aceste rânduri evident că înțelegem contextul politico-ideologic de sorginte sovietică care a generat transformarea în ruine, case de alienați mintal, depozite, grajduri de vite a vechilor vetre monahale.

În prefața la acest volum, profesorul universitar, dr. Doru Radosav de la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, scrie: „Ceea ce se remarcă de la prima lectură a cărții

Ion Valer XENOFONTOV. *Complexul monahal Japca: istorie și spiritualitate* / Cons. șt.: Octavian Moșin, red. șt.: Constantin Manolache, ed.: Eduard Potângă. Chișinău: Lexon-Prim, 2020. – 540 p.

este temeinicia și rigoarea proiectului istoriografic acumulat pe cât de ambițios pe atât de laborios împlinit. De la sursele documentare exhaustive, la articulațiile tematice și analitice, la relevanța citatului documentar selectat în anexe, la gestionarea inteligentă a narațiunii istoriografice între rigoare de specialitate și accesibilitate largă, s-a elaborat o lucrare ce ilustrează un istoric matur și deplin” (p. 20).

Autorul monogramei nominalizate face referință la etimologia cuvântului „japca”, precum și la așezarea geografică și specificul locului ca o rezervație naturală. Datorită culorii de pe coperta volumului în cauză, mai bine zis a verdelui de pe copertă, cei prezenți la evenimentul de lansare a cărții au menționat că bine ar fi dacă alături de „Albastrul de Voroneț” ar prinde rădăcini simbolice și „Verdele de Japca”. Aici dr. I.V. Xenofontov a specificat: „Culoarea verde la Japca se vede din acoperișurile construcțiilor vetrei monahale, a unor fragmente din zidurile Bisericii de Iarnă”.

Găsim în monografie caracterizarea atât a mănăstirilor din Basarabia în general, cât și a mănăstirii Japca în special (p. 42-57), dată de istorici, geografi, arheologi. Iată cum descrie episcopul Visarion Puiu la 1926 locul plasării mănăstirilor din Basarabia din punct de vedere geografic și istoric: „Mănăstirile noastre s-au

ascuns în desimea codrilor, în adâncimea văilor, ferindu-se de furia puhoiului păgân, ce venea neîntrerupt în curgerea veacurilor de peste Nistru asupra blândului nostru popor”. Iar Gheorghe Bezviconi menționa: „trebuie să ai un suflet de poet ca să descrii și farmecul pitoresc al naturii și al vieții patriarhale ale acestor mănăstiri ...” (p. 25).

Cercetătorii științifici aduc argumente ce demonstrează atestarea lăcașului sfânt de la Japca în sec. al XV-lea (p. 59). Cititorul interesat va găsi în lucrare o bibliografie consistentă în acest sens (p. 251-275). Mai menționăm că în perioada 1818–1916 Mănăstirea Japca a fost una de călugări, iar din 1916 până în prezent este mănăstire de călugărițe, devenind „o pepinieră de formare directă și indirectă a monahiilor în spațiul actual al Republicii Moldova”. Documentul-cronică este *Pomelnicul* Mănăstirii Japca (p. 124). Primul stareț al schitului Japca este considerat Iezechill, venit la sfârșitul secolului al XVII-lea de la Deleni, ținutul Vaslui (p. 60). Cu alte cuvinte, vedem o mișcare clericală pe întregul spațiu al Moldovei istorice.

Odată cu anularea în 1989 a articolului 6 din Constituția URSS (prin care se limita libertatea conștiinței și religiei) și schimbarea atitudinii statului față de credință și față de creștini a început o nouă etapă în dezvoltarea multilaterală a Mănăstirii Japca, aceasta devenind astăzi o oază spirituală și de artă grafică. Poșta Moldovei, în 1996, a emis timbrul „Mănăstirea Japca. Secolul XVII”, iar Banca Națională a Moldovei, în 2000, a emis moneda „Mănăstirea Japca” cu valoarea nominală de 50 de lei (p. 152).

Nu e lipsit volumul și de curiozități. De exemplu, în paragraful unde este descrisă școala Mănăstirii Japca găsim că unul dintre elevii săi, Timofei Cazac, absolvent în 1913 al școlii mănăstirești, „a fost garda de corp al liderului bolșevic V.I. Lenin (1870–1924), iar mai târziu, unul dintre primii președinți de colhoz din Uniunea Sovietică” (p. 124). Un alt exemplu, nu atât de curios cât trist, dar care considerăm necesar de a fi scos în evidență constă în faptul că Biserica din stâncă a funcționat până în 1975: „Apoi a fost constant jefuită și profanată. Au fost distruse iconostasul, podelele, jefuite icoanele, ușile și ferestrele. Egumenia Alexandra menționa că în biserică exista o icoană de la 1463, care în perioada sovietică a fost sustrasă” (p. 221).

Cartea este destinată atât cercetătorilor științifici, cât și celor interesați de istoria ținutului natal, fiind de un real folos în identificarea itinerarului turistic. Din cele 540 de pagini cititorii vor afla fapte mai mult sau mai puțin dramatice din viața slujitorilor sfântului lăcaș, ctitorilor, pelerinilor...

Monografia *Complexul monahal JAPCA: istorie și spiritualitate* nu este o carte pe care după ce o citești o așezi pe raft. În opinia noastră, tinerii cercetători științifici, doctoranzii în domeniu vor găsi în această lucrare câmp de noi cercetări și descoperiri.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Prima ediție a lucrării a fost prezentată de Radosav Doru. O monografie enciclopedică consacrată Mănăstirii Rezistenței. În: Akademos. Revistă de știință, inovare, cultură și artă, nr. 3 (38), 2015, p. 177.

Mănăstirea Japca (foto: Ion Valer Xenofontov, 11 mai 2012).